

Varga Gergely

A NATO új, lisszaboni stratégiai koncepciója

2010. november 19-20-án került sor a NATO lisszaboni csúcsértekezletére, amelyen elfogadták a szövetség új stratégiai koncepcióját. A nagy várakozással várt dokumentum a szövetség vezetőinek reményei szerint megerősíti a transzatlanti köteléket, és felvértezi a NATO-t az új kihívásokkal szembeni hatékony küzdelemre. Új stratégiai dokumentum tehát már van, kérdés, hogy lesz-e koherens stratégia, közös politikai akarat és elegendő erőforrás a NATO valódi megújítására.

Az új stratégiai koncepció szerkezete, alappillérei

Az új stratégiai koncepció szerkezetében és tartalmában is sokat merít a megelőző, 1999-es stratégiai koncepcióból. Felületesen szemlélve a két dokumentumot, a különbségek olykor elhanyagolhatónak tűnnek. Azonban mint minden diplomáciai dokumentum esetében, ez alkalommal is minden apró részletnek, változásnak jelentése és jelentősége van.

Az első figyelemre méltó újdonság az, hogy az új stratégiai koncepció alcímét is kapott – „Aktív nyitás, modern védelem” –, kifejezve a szövetség vezetőinek reményeit, miszerint nem csak egy száraz, politikusoknak és szakértőknek szóló dokumentumról van szó. A legszembeűnőbb változás az új dokumentum terjedelme: tizenegy oldalával fele olyan hosszú sincs, mint 1999-es elődje. E terjedelmi változás – illeszkedve a szövetség kommunikációs stratégiájába – az áttekinthetőséget és közérthetőséget hivatott szolgálni.

A lisszaboni stratégia szerkezeti felépítése a következő:

Alapvető feladatok és alapelvek

*Biztonsági környezet
Védelem és elrettentés
Biztonság válságkezelés útján
Nemzetközi biztonság előmozdítása
partnerségi kapcsolatok révén
– Fegyverzetkorlátozás, leszerelés, non-prolifерáció
– Nyitott kapuk
– Partnerségek
Reform és átalakulás*

Az 1999-es stratégia is hasonló szerkezetet követett, a leglényegesebb különbség a két dokumentum között, hogy a washingtoni koncepció terjedelmesen foglalkozott a szövetség haderejének irányelveivel, felépítésével. A nagyközönség számára kevésbé érthető, katonai-stratégiai szakkifejezésekben bővelkedő rész elhagyásával a szövetség többek között a már említett kommunikációs céloknak igyekszik megfelelni. A katonai irányelvekkel, felépítéssel a lisszaboni nyilvános stratégiai koncepciónak a katonai végrehajtásáról rendelkező titkosított dokumentuma foglalkozik majd, melyet 2011 folyamán fognak kidolgozni.

Már a bevezetőben is érzékelhető, hogy a dokumentum készítői a korábbihoz ké-

pest tömörebb, világosabb koncepciót kívántak létrehozni. Az új koncepció vázlat-szerűen hat rövid pontban foglalja össze az új stratégia alapvető irányait és céljait. Az első öt pont – a korábbi koncepcióhoz

„4. A modern biztonsági környezet tág és változó kihívások sorát tartalmazza a NATO területe és lakossága számára. Annak érdekében, hogy a biztonságukat biztosítsák, a szövetségnek három alapvető feladatot kell és fog a jövőben is hatékonyan teljesíteni, melyek mindegyike hozzájárul a szövetség tagjainak védelmezéséhez, és mindenkor megfelelnek nemzetközi jogi normáknak.

A. **Kollektív védelem.** A NATO tagjai mindig egymás segítségére fognak sietni a washingtoni szerződés ötödik cikkelyének megfelelően. Ez a kötelezettségvállalás továbbra is szilárd és kötelező érvényű. A NATO mindenfajta agresszió ellen elrettentést és védelmet nyújt, beleértve az új biztonsági kihívásokat, amennyiben a szövetség egyes tagjainak vagy egészének alapvető biztonságát fenyegetik.

B. **Válságkezelés.** A NATO-nak egyedülálló és erőteljes politikai és katonai képességei vannak a válságok széles spektrumának kezeléséhez – a válság előtt, közben, után. A NATO aktívan fogja azon megfelelő politikai és katonai eszközök elegendét alkalmazni, amelyekkel segíteni tudja azoknak a kialakuló válságoknak a kezelését, amelyek képesek a szövetség biztonságát befolyásolni, mielőtt még konfliktussá eszkalálódnak; hogy a meglévő konfliktusokat, ahol befolyásolják a szövetség biztonságát, megállítsa; hogy segítse konszolidálni a stabilitást konfliktus utáni helyzetekben ott, ahol hozzájárul az euroatlanti térség biztonságához.

C. **Kooperatív biztonság.** A szövetségre hatnak a határain kívül végbemenő politikai és biztonsági folyamatok, és ő maga is befolyásolja azokat. A szövetség a partnerségeken keresztül aktívan nyitni fog a nemzetközi biztonság erősítése érdekében releváns országok és más nemzetközi szervezetek felé; a fegyverzetkorlátozáshoz, non-prolifercióhoz és leszereléshez való aktív hozzájárulással, a szövetség kapujának nyitva tartásával minden olyan európai demokrácia számára, amelyek teljesítik a NATO-követelményeket.”

hasonlóan – a szövetség előtt álló külső politikai-stratégiai kihívásokat veszi számba. Figyelemre méltó azonban, hogy az utolsó, hatodik pont, amely a szövetség szervezetére és működésére vonatkozó elkötelezések tartalmazza, először szól szó szerint egy hatékonyan és gazdaságosan működő szövetségről.

Az 1999-es koncepció a szövetség alapvető feladatait öt pillérbe sorolta: biztonság, konzultáció, védelem és elrettentés, válságkezelés, partnerség. Az utolsó kettő azonban a biztonság és a stabilitás előmozdításának eszközeként volt feltüntetve, alárendelt, kiegészítő elemként. Ez elsősorban a szövetség történetében újra és újra előkerülő, 1999-ben – a koszovói háború évében – pedig különösen aktuális területen kívüli szerepvállalással kapcsolatos vitáknak volt köszönhető. Bár e vita 2001. szeptember 11. után nyugvópontra látszott jutni, bizonyos tekintetben továbbra is érzékelhető a szövetségen belül. A lisszaboni stratégia három alapvető feladatot jelöl ki a NATO számára: a kollektív védelmet, a válságkezelést és a kooperatív biztonságot. E hármas feladat-meghatározás a szövetség katonai jellegét hivatott a megelőző koncepciónál erőteljesebben demonstrálni. A washingtoni szerződés 4. cikkelyére, a konzultációra való utalás az új koncepcióban is szerepel, de nem az alapvető feladatok között, hanem csak azokat követően, egyfajta kiegészítésként.

A kollektív védelem feladatához markánsabb nyelvezetet használ az új koncepció. Míg a korábbi dokumentum pusztán utalt az ötödik cikkelyre, az új már a „szilárd kötelező érvényű kötelezettség” (*firm and binding commitment*) kifejezést is hozzáteszi, ráadásul a védelmet kiterjeszti azokra az új típusú biztonsági kihívásokra is, amelyek a szövetség tagjainak vagy egészének alapvető biztonságát fenyegetik. Az

első pillér megerősítése különösen a szövetség kelet-európai tagállamai számára volt fontos. Az új koncepcióban a válságkezelés már teljes jogú pillérként szerepel a szövetség alapvető feladatai között. A dokumentum szerint a „szövetség biztonságát potenciálisan befolyásoló válságok” kezeléséhez megfelelő politikai és katonai eszközöket fog alkalmazni. A válságkezelés központi szerepének hangsúlyozását elsősorban az Egyesült Államok szorgalmazta. A harmadik pillérként szerepeltetett kooperatív biztonság többet tartalmaz, mint az 1999-ben megfogalmazott partnerség. A dokumentum a fogalom rövid kifejtésében is utal arra, hogy ez magába foglalja a szövetségre vonatkozó olyan nemzetközi kötelezettségeknek való megfelelést is, mint a fegyverzetkorlátozás és a leszerelés. Ez utóbbi különösen Németország számára volt fontos.

A biztonsági környezet

Az új stratégia a biztonsági környezet leírásakor is szűkszavúbban, tömörebben fogalmaz, mint a korábbi, ugyanakkor az új típusú biztonsági kihívásokat részletesebben említi. A dokumentum megállapítja, hogy a szövetség elleni hagyományos támadás esélye jelenleg meglehetősen kicsi, ugyanakkor a világ egyes régióiban végbemenő biztonságpolitikai változások az euroatlanti térség biztonságára is kihatással lehetnek, különös tekintettel a fegyverkezési versenyre és proliferációra. Előkelő helyen szerepelnek a rakétatechnológiához, a nukleáris és más tömegpusztító fegyverek proliferációjához, a terrorizmus-hoz, valamint a NATO területén kívüli válságokhoz és konfliktusokhoz kapcsolódó kockázatok. Külön nevesítésre került az elektronikus hálózatok, a kritikus infrastruk-

túra és a szállítási, kereskedelmi útvonalak veszélyeztetettsége, s a dokumentum utal az energiabiztonság jelentőségére, illetve a környezeti hatások változásaira is, mint olyan jelenségekre, amely befolyásolják a NATO jövőbeni tervezését és műveleteit.

A szövetség a korábbiakhoz képest tehát nagyobb figyelmet fog fordítani ezekre az alapvetően nem katonai természetű kihívásokra is, de hasonlóan az eddigiekhez, továbbra is csak másodlagos szerepet kíván játszani a kezelésükben. A NATO tagállamainak ugyanis – jóllehet, fel kell készülniük az új kihívásokból adódó potenciális fenyegetésekre – nem érdekük, hogy „militarizálják” ezeket a problémákat. E kihívásokkal a szövetség döntéshozói szerint elsősorban a kérdéskörben kompetensebb olyan szervezeteknek kell foglalkozniuk, mint a széles körű politikai-gazdasági eszközrendszerrel bíró Európai Unió vagy az ENSZ.

Elrettentés és védelem

A NATO kollektív védelmének alapja, hogy a szövetség hiteles katonai képességek birtokában elrettentse a potenciális ellenséget bármilyen támadástól. A NATO továbbra is nukleáris fegyverekkel rendelkező szövetség marad, az új stratégiai dokumentum szerint mindaddig, amíg léteznek ilyen fegyverek a világon. A NATO nukleáris és hagyományos elrettentési képességében megmarad a konstruktív bizonytalanság (*constructive ambiguity*), azaz nem definiálják, hogy adott szintű vagy adott eszközökkel végrehajtott támadásra a NATO milyen választ adhat. A keleti-európai tagállamok ösztönzésére a kollektív védelem, a szolidaritás garanciális elemei az új stratégiai koncepcióban erőteljesebben jelennek meg.

„17. Az elrettentés, amely nukleáris és hagyományos képességek megfelelő elegyén nyugszik, alapvető tényezője marad a stratégiáknak. Azok a körülmények, amelyek között a nukleáris fegyverek bármilyen formájú alkalmazása megfontolásra kerülhet, rendkívül szélsőségesek. Ameddig nukleáris fegyverek léteznek, a NATO nukleáris szövetség marad.”

A NATO nukleáris politikája az új stratégiai koncepció kidolgozásának kezdete óta az egyik legjelentősebb vitapont a szövetségben belül. Ez nem kis részben az Obama-adminisztráció elmúlt másfél évben tett nukleáris non-prolifерációs erőfeszítéseinek volt köszönhető, melyek egyben felhívták a figyelmet a NATO, illetve a nukleáris fegyverekkel rendelkező három NATO-tagállam ez irányú nemzetközi kötelezettségeire. E politika a nukleáris leszerelés tekintetében elsősorban két vonatkozásban fontos. Egyrészt a nukleáris fegyvereknek a biztonsági stratégiákban és doktrínákban megfogalmazott szerepe miatt, a NATO legutóbbi, 1999-es stratégiai koncepciója szerint ugyanis a nukleáris fegyverek továbbra is nélkülözhetetlen szerepet játszanak a szövetség védelmében. Másrészt viszont a kétoldalú „nukleáris megosztási” megállapodások égisze alatt Európába telepített amerikai taktikai nukleáris fegyverek problematikusak a nemzetközi nukleáris nonprolifерációs rezsím szempontjából.

Az amerikai kormány nukleáris non-prolifерációs erőfeszítései megkívánják, hogy a NATO is jelentős lépéseket tegyen ezen a meglehetősen érzékeny területen. Az európai szövetségesek azonban közel sem egységesek a kérdés megítélését illetően. Egyes keleti tagállamok – különösen a balti országok – a NATO kollektív védelmi szolidaritása, az amerikai elkötelezettség gyengülésének fognák fel a NATO nukleáris erejének gyengítését. Franciaország pedig

saját nukleáris arzenálját, a francia nagyhatalmosság egyik utolsó jelképét félti a leszereelési kezdeményezésektől. Elsősorban Németország szorgalmazza – a német közvélemény széles támogatásával – a nukleáris fegyverek szerepének csökkentését és az amerikai taktikai nukleáris fegyverek teljes kivonását Európából.

Az új stratégiai koncepció szerint a NATO-tagországok biztonságának legfőbb garanciája a szövetség, elsősorban az Egyesült Államok stratégiai nukleáris erői. Ennek megfelelően az elrettentés továbbra is a nukleáris és konvencionális képességek megfelelő arányán fog alapulni. Az új koncepció azonban a nukleáris fegyverek szerepe tekintetében finomított a korábbi állásponton. A washingtoni koncepció a nukleáris erőkre úgy utal, mint amelyek elengedhetetlenek a béke megőrzésében, a transzatlanti kapcsolat fenntartásában, az elrettentési képesség megtartásában. Ilyen vagy ehhez hasonló kitételek az új dokumentumban már nem szerepelnek.

A hagyományos képességek terén megmarad a korábbi műveleti ambíciószint. Ennek megfelelően a NATO továbbra is egyidejűleg két nagy méretű és hat kis méretű közös művelet végrehajtására kíván felkészülni. A nukleáris elrettentésen felül a kelet-európai tagállamok számára különösen jelentősek a védelem és elrettentés azon rendelkezései, amelyek szerint a szövetség biztosítani fogja minden tagja számára a szükséges kiképzést, a hadgyakorlatokat, a védelmi tervezést, a NATO jelenlétének fizikailag is látható biztosítékait és az utánpótlást. Újdonság az új dokumentumban a kibervédelem hangsúlyos megjelenítése, s a NATO ilyen irányú megelőző, elhárító és támadó képességeinek erősítése. Végül mindenképpen fontos utalni a rakétavédelemre, amely a dokumentum szerint a kollektív védelem egyik alapját képezi. A kon-

cepció ezen a helyen külön nevesíti Oroszországot mint potenciális partnert.

Válságkezelés

A válságkezelő vagy stabilizációs missziók mint az új típusú kihívásokra és fenyegetésekre adott válaszok továbbra is hangsúlyos szerepet kapnak a szövetség feladatai között. Az afganisztáni misszió nehézségei azonban erőteljesen rányomják bélyegüket a területen kívüli missziókkal kapcsolatos vitákra. Az Egyesült Államok számára a NATO egyik legfontosabb értelmét az ilyen típusú, többnyire épp az USA által vezetett műveletekben nyújtott szövetségi támogatás adja. A három legfontosabb európai szövetséges közül e kérdés kapcsán Nagy-Britannia továbbra is inkább támogatja Washington, Németországot viszont főként az enyhülő, de továbbra is érzékelhető katonai szerepvállalástól való ódzkodás jellemzi, míg Franciaország az EU hasonló ambíciói miatt korlátozná a NATO területen kívüli tevékenységét. A stratégiai dokumentum a várakozásoknak megfelelően nem tartalmaz semmiféle olyan kitétel, amely előre meghatározott, akár földrajzi, akár minőségi korlátok közé szorítaná a szövetség válságkezelő tevékenységét. Így a koncepciót előkészítő viták során elvetették azt a Németország által felvetett javaslatot is, amely a területen kívüli missziók tekintetében előre meghatározott, pontos és szigorú kritériumrendszert kívánt lefektetni a NATO számára.

A válságkezeléssel foglalkozó rész egyik kiemelt eleme az „átfogó megközelítés”. Ennek megfelelően az új koncepcióban hangsúlyos szerepet kap a civil képességek kérdése is. Ez a NATO és az EU közös biztonság- és védelempolitikájának egyik legfontosabb vitakérdése. Napjaink vál-

„20. A válságok és konfliktusok a NATO határain kívül közvetlen fenyegetést jelenthetnek a szövetség területe és lakosságai számára. Ennélfogva a NATO be fog avatkozni, ahol lehetséges és szükséges, hogy megelőzze a válságot, kezelje a válságot, stabilizálja a konfliktus utáni helyzeteket, és támogassa az újjáépítést.”

ságkezelő és stabilizációs műveleteinek sikeres végrehajtásához elengedhetetlen a katonai és civil (gazdasági, fejlesztési, rendészeti stb.) erőfeszítések összehangolása. A civil képességek terén az Európai Unió – jellegéből adódóan – egyedülálló képességekkel rendelkezik, így e téren kézenfekvőnek látszik a két szervezet szoros együttműködése és munkamegosztása. A stratégiai együttműködésnek azonban komoly politikai akadályai vannak, hiszen az EU nagyobb biztonságpolitikai szerepvállalását szorgalmazó államok – mindenképp Franciaország – nem akarnak e téren konkurenciát teremteni az uniónak. Korábban az Egyesült Államok hasonló megfontolásokból ellenezte például az EU biztonság- és védelempolitikai dimenziójának erősítését, csak Washington épp a NATO központi európai biztonságpolitikai szerepét féltette. Kompromisszumos megoldásként a szövetség az új koncepció szerint csak szerény civil képességek kialakítására fog törekedni, és a válságkezelő műveletekhez szükséges eszközöket az EU-val együttműködve kívánja biztosítani. Az Európai Unió belüli politikai akarat hiánya miatt ugyanakkor nem várható egy „fordított Berlin Plusz” mechanizmus kialakítása.

Kooperatív biztonság

A kooperatív biztonság első alfejezetének tárgya a fegyverzetkorlátozás, a leszerelés és a non-prolifерáció. Itt is a nukleáris fegy-

„26. Eltökéltek vagyunk egy mindenki számára biztonságosabb világ kialakításában, és abban, hogy megteremtjük egy atomfegyver-mentes világ feltételeit az atomserompó-szerződés céljainak megfelelően, olyan formában, amely elősegíti a nemzetközi stabilitást, és amely azon az alapon nyugszik, hogy senkinek nem csökkenhet a biztonsága.”

verek kapnak különös hangsúlyt. A stratégiai koncepció leszögezi, hogy az atomserompó-szerződésben is megfogalmazott nukleáris fegyvermentes világ megteremtését a szövetség messzemenően támogatja, és ennek elősegítésére az elmúlt két évtizedben számos lépést tett.

Ugyanakkor minden további csökkentést – elsősorban Oroszországra tekintettel – csak a reciprocitás elve alapján tud elképzelni, akár stratégiai, akár taktikai nukleáris fegyverekről legyen szó. Tekintettel arra, hogy a START–III szerződés amerikai szenátusi ratifikálása bizonytalanabbá vált a novemberi republikánus előretörés miatt, valamint az Európában lévő taktikai nukleáris fegyverek terén is rendkívül összetett problémával állunk szemben (mind a NATO-n belüli, mind a NATO–orosz kapcsolatok vonatkozásában), gyors előrelépés nemigen várható e téren.

A koncepció emellett deklarálja a szövetség hagyományos fegyverzetcsökkentés iránti elkötelezettségét is – ennek realizálásához azonban megint csak Moszkvával kellene dűlőre jutnia.

Az új stratégiai koncepció ismételtén megerősíti az „egységes és szabad Euró-

„27. A NATO kapuja továbbra is nyitva áll a tagságra minden olyan európai demokrácia előtt, amely osztozik a Szövetség értékeiben, amely kész és képes a tagsági felelősséget és kötelezettségeket vállalni, és amelynek felvétele hozzájárul a közös biztonsághoz és stabilizáláshoz.”

pa” koncepcióját, vagyis a nyitott kapuk politikáját. Egyértelmű ugyanakkor, hogy a legutóbbi elnökválasztás óta ismét Oroszország felé orientálódó Ukrajna, valamint a tagságra áhító Grúzia csatlakozása egyelőre lekerült a napirendről. A bővítés leginkább a Balkán irányába látszik reálisnak, elsősorban Montenegró esetében, Szerbia és Bosznia-Hercegovina csatlakozása ugyanis legfeljebb öt év múlva lehet esedékes, Macedónia tagságának sorsa pedig alapvetően és elsősorban a görögök magatartásától függ.

A NATO a fentiekén túl elkötelezett amellett is, hogy kiszélesíti és megerősíti partnerkapcsolatait (*global connectivity*). A stratégiai koncepció a legerjedelmesebben a NATO–EU kapcsolatokkal foglalkozik, azonban csupán általános megállapításokra szorítkozik. A globális partnerek és az úgynevezett kontaktországok azonban nem kapnak külön partnerprogramot, és egyelőre Indiával, illetve Kínával sem jön létre olyan strukturált, különleges stratégiai kapcsolat, mint Oroszországgal. A NATO tehát a területen kívüli missziók ellenére – jóllehet globális kitekintéssel – továbbra is alapvetően regionális biztonsági szervezet marad: az európai országok többsége akaratának megfelelően tehát nem alakul át egyfajta globális katonai szövetséggé, „globális csendőrré”. A szövetség küldetése és belső kohéziója szempontjából kritikus NATO–Oroszország kapcsolatokban

„32. A NATO elismeri egy erősebb és alkalmasabb európai védelem fontosságát. Üdvözöljük a lisszaboni szerződés életbelépését, amely biztosítja a kereteket az EU képességeinek megerősítéséhez, a közös biztonsági kihívások kezelése érdekében. A nem EU-tag szövetségesek jelentősen hozzájárulnak ezekhez az erőfeszítésekhez. A NATO és az EU közötti stratégiai partnerséghez elengedhetetlen az ő teljes körű részvételük.”

„34. A néhány kérdésben meglévő nézetkülönbség ellenére továbbra is meg vagyunk győződve arról, hogy a NATO és Oroszország biztonsága összekapcsolódik, és a kölcsönös bizalmon, átláthatóságon és kiszámíthatóságon alapuló erős és konstruktív partnerség a biztonságunkat szolgálja.”

továbbra is a kettős megközelítés politikája kerül alkalmazásra. A nyitásnak, az együttműködési lehetőségeknek a keresése és ösztönzése mellett a NATO a jövőben is megfelelő szintű politikai és katonai mozgásteret kíván fenntartani a maga számára az esetleg nem barátságos orosz ambíciókkal szembeni fellépéshez.

A NATO és Oroszország kapcsolatai az Obama-adminisztráció által újtárra indított

A Lisszabonban megtartott NATO–Oroszország csúcstalálkozó központi kérdése az amerikai kezdeményezésű európai rakétavédelmi rendszer volt, amelyre az előző napon elfogadott stratégiai koncepció is utalásokat tett. Ennek jelenlegi terve különbözik a korábban Bush elnök nevével fémjelzett tervtől, amely Lengyelországba elfogó rakétákat, Csehországba radart telepített volna. Jelenleg arról van szó, hogy az európai NATO-tagállamok területén már létező radarhálózatokat összekapcsolják, s ennek egy új vezetési-irányítási központját hozzák létre. Ezzel a hadszíntéri rakétavédelem elemeit – melynek költsége 800 millió euró, és már elfogadták, betervezték – európai területvédelmi rendszerré tudják fejleszteni további 200 millió euróból (ezt a főtákkár a „200 millió euró, 10 év alatt, 28 tagállam által” jelszóval hirdette meg). Ehhez a rendszerhez az elfogó rakétákat és a hozzá kapcsolódó infrastruktúrát – ami a költségek döntő részét jelenti – az Egyesült Államok biztosítaná. A csúcstalálkozón elvi megállapodás született arról, hogy a NATO és Oroszország együtt fog működni az új rakétavédelmi rendszer terén. Az együttműködés pontos részleteinek kidolgozása azonban még kezdeti fázisban van, és optimista előrejelzések szerint is legfeljebb a radarrendszer és hírszerzési együttműködés terén várható együttműködés, de szorosabb integráció nem látszik reálisnak.

„reset” nyomán az elmúlt másfél évben az orosz–grúz háborúhoz köthető 2008. évi mélyponthoz képest jelentősen javultak. Stratégiai jellegű áttörésről azonban még korántsem lehet beszélni, hiszen továbbra is jelentős nézet- és érdekkülönbségek vannak a felek között. Ugyanakkor az új típusú biztonsági kihívások terén számos olyan terület van, amelyeken az együttműködés elmélyítése mindkét fél elemi érdeke. A lisszaboni csúcstalálkozón így sikerült elmélyíteni a NATO-orosz kooperációt a rakétavédelmi együttműködés és afganisztáni konfliktus kezelése terén.

Transzformáció

A stratégiai koncepció utolsó „fejezete” a belső szervezeti transzformációról szól. Az immáron huszonnyolc tagú és pénzügyi válsággal küzdő szövetség számára e téren a legfontosabb kulcsszavakat a hatékonyság és a gazdaságosság jelenti. A lisszaboni csúcstalálkozón a stratégiai koncepció iránymutatásának megfelelően több szervezeti reformról is döntöttek.

Csökkentik a katonai parancsnokságok számát és állományuk létszámát. A jelenlegi 11 parancsnoki elemből és 13 ezer munkatársból a jövőben hét parancsnokság marad, mintegy kilencezer munkatárssal. Lisszabonban azonban nem döntöttek arról, hogy mely elemek szűnnek majd meg, hanem megbízást adnak az Észak-atlanti Tanácsnak és/vagy a Katonai Bizottságnak, hogy 2011 tavaszától dolgozzák ki a végrehajtás tervét. A szervezeti reformok-

„37. A NATO-nak elegendő – pénzügyi, katonai és emberi – erőforrással kell rendelkeznie ahhoz, hogy végrehajtsa azon misszióit, amelyek elengedhetetlenek a szövetség lakosságának és területének biztonságához.”

nak magyar vonatkozása is van. A NATO-n belül 2010. augusztus 1-jén létrejött egy új, az „új típusú biztonsági kihívásokkal” foglalkozó divízió, amelyet főtitkár-helyettesi rangban Iklódy Gábor vezet (*Deputy Secretary General for Newly Emerging Security Challenges*). Olyan területek tartoznak ide, mint a terrorizmus elleni küzdelem, a Tudomány a Békéért Program, a kiberbiztonság, a tömegpusztító fegyverek, az energiabiztonság és a nukleáris politika. E divízió keretében létrehoznak egy 6–24 hónap időtartamra előrejelző, civil-katonai szakértőkből álló stratégiai elemző-értékelő egységet is (*Strategic Analysis Capability*).

Lisszabonban elfogadtak egy javaslatot a NATO-ügynökségek átstrukturálására vonatkozóan is: a jelenlegi 14 ügynökségből összevonások eredményeként három

marad. Ennek is van közvetlen magyar vonatkozása, hiszen a jövőben a stratégiai légi szállítási képességet (SAC) működtető NATO *Airlift Management Agency (NAMA)* is egy ernyőszervezet része lesz. Megreformálják a NATO bizottsági rendszerét is: a korábbi 400 bizottságból csupán 80 marad. Végül, elfogadtak egy Kritikus Katonai Képességek Csomagot (*Package of Critical Military Capabilities*), ami a tíz legfontosabb, legszükségesebb képességet és az ezek létrehozására vonatkozó javaslatot fogja tartalmazni. Bár a dokumentum nem került nyilvánosságra, minden bizonnyal szerepelni fog benne a stratégiai légi szállítás, a helikopterprogram, az improvizált robbanóeszközök elleni tevékenység (C-IED), illetve az orvosi kiképző és támogató elemek létrehozása. ■